

THE RUBRICS

Journal of Interdisciplinary Studies

Volume 2 Issue 4 December 2016

www.magnuspublishing.com

ISSN 2454-1974

प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंच्या शारीरिक सुदृढतेच्या घटकांची सद्यस्थिती व शैक्षणिक प्रगतीचा तुलनात्मक अभ्यास

महेश प्रकाश जाधव

PhD संशोधन विद्यार्थी

प्रा. डॉ. गुरुदास लोकरे,

संशोधक मार्गदर्शक, संचालक शारीरिक शिक्षण, शारदा महाविद्यालय, परभणी

ARTICLE INFO

Received: 23 Oct. 2016

Reviewed: 10 Nov. 2016

Accepted: 28 Nov. 2016

Published: 5 Dec. 2016

APA CITATION

महेश जाधव, गुरुदास लोकरे (2016). प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंच्या शारीरिक सुदृढतेच्या घटकांची सद्यस्थिती व शैक्षणिक प्रगतीचा तुलनात्मक अभ्यास *The Rubrics Journal of Interdisciplinary Studies*, 2(4), 89-94.

गोषवारा

प्रस्तूत संशोधनातून संशोधकाने शारीरिक शिक्षण क्षेत्रात प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील १०० विद्यार्थी व १०० खेळाडूंच्या शारीरिक सुदृढतेच्या घटकांची सद्यस्थिती व शैक्षणिक प्रगतीचा तुलनात्मक अभ्यास करून निष्कर्ष काढले आहेत. हे संशोधन सर्वेक्षण पध्दतीच्या आधारे खेळाडू गट व विद्यार्थी गट तयार करून वय, वजन, उंची यांचा मध्यमान व प्रमाण विचलन दर्शवण्यात आला आहे. खेळाडू गट व विद्यार्थी गट यांच्या ५० मिटर डॅश, लवचिकता, सहनशक्ती, ताकत, शैक्षणिक प्रगती यांच्या कसोट्या घेवून कसोटीचे मध्यमान, प्रमाण विचलन व टि गुणोत्तर यांच्या आधारे माहितीचे संकलन करून संशोधनात सांख्यिकीय विश्लेषण करण्यात आले. यात विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांची गती, ताकत, सहनशक्ती, लवचिकता इ.मध्ये सार्थ फरक दिसून येतो. विद्यार्थी गटापेक्षा खेळाडू गटाची गती, ताकत, सहनशक्ती, लवचिकता अधिक आहे व विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या शैक्षणिक प्रगतीमध्ये काहीही फरक दिसून येत नाही. तर त्यांची शैक्षणिक गुणवत्ता प्राप्तीही सारखीच आहे.

संज्ञा : विद्यार्थी, खेळाडू, शारीरिक सुदृढतेचे घट, शैक्षणिक प्रगती.

प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंच्या शारीरिक सुदृढतेच्या घटकांची सद्यस्थिती व शैक्षणिक प्रगतीचा तुलनात्मक अभ्यास

महेश प्रकाश जाधव

प्रा. डॉ. गुरुदास लोकरे

प्रस्तावना

शिक्षणाचा एक अविभाज्य भाग शारीरिक शिक्षण आहे. बालकांचा सर्वांगीण विकास शारीरिक हालचालीच्या माध्यमातून घडविला जातो. शिक्षणाचे अंतीम ध्येय बलांचा सर्वांगीण विकास हे आहे. आणि ते साध्य करण्यासाठी शारीरिक उपक्रम महत्वाची मदत करतात. क्रिया कौशल्याच्या विकासाशिवाय बालकांचा विकास शक्य नाही व तो शारीरिक शिक्षणाच्या माध्यमातून पार पाडला जातो. अध्यापन पध्दतीचे ज्ञान शारीरिक शिक्षण शिकवण्यासाठी उपयोगी पडतो.

मानवास स्वआस्तीत्व टिकवण्यासाठी तंदुरुस्त राहणे गरजेचे आहे. मानव जन्मापासून हालचाली करतो नंतर बोलतो व शिकतो. सुयोग्य वाढ व विकसासाठी शारीरिक हालचाली आवश्यक असतात. शारीरिक या शब्दामध्ये ‘शरीर’ शब्द समाविष्ट आहे. मानवास शरीराच्या माध्यमातूनच आरोग्य शरीर, धारणा, ताकत, दमदारपणा, वेग, दिशभिमुखता, लवचिकता व शरीर प्राविण्य प्राप्त होते. व्यक्ती विकसाचा मार्ग शरीराच्या माध्यमातून जातो.

संबंधित साहित्याचा आढावा

१. धीरे मिलींद रावसाहेब (२००२) यांनी पुणे शहरातील माध्यमिक शाळेतील शारीरिक शिक्षकांना येणा-या समस्यांचा अभ्यास केला. यामध्ये काही शाळेत पूरेसा तासिका मिळत नाही आणि क्रिडा साहित्यांचा अभाव आहे.

कडू पी.आर. यांनी (१९८९) प्रा. एम.एस. असनारे यांच्या मार्गदर्शनाखाली निवडक व्यायाम पध्दतीचा खो-खो खेळाडूंच्या चपळतेत होणारा परिणामाचा अभ्यास या विषयावर लघू प्रबंध सादर केला. त्यामध्ये एकुण ४० मुले हे जिल्हा पातळीवरील खो-खो खेळाडू निवडले त्यांचा १३ ते १५ वर्ष वयोगट होता. Burpre आणि Shuttle run चा सराव दिला Burpre आणि Shuttle Run च्या प्रशिक्षण कार्यक्रमांमुळे खो-खो खेळाडूंच्या चपळतेचा कार्यक्षमतेत वाढ दिसून आला.

संशोधनाची उद्दीष्ट्ये

१. प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंच्या शारीरिक सुदृढतेचा अभ्यास करणे.
२. खेळाडू व विद्यार्थी यांच्या शैक्षणिक प्रगतीचा अभ्यास करणे.
३. खेळाडू व विद्यार्थ्यांची गती, ताकत, सहनशक्ती लवचिकता या घटकांचा होणारा परिणाम अभ्यासणे.

गृहितके

१. प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंच्या शारीरिक सुदृढतेची स्थिती चांगली आहे.
२. प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील खेळाडूंची शैक्षणिक प्रगती ही उत्तम आहे.
३. खेळाडू अभ्यासक्रमात कृतीदक्ष राहून विविध खेळात सहभागी होतील.

व्याप्ती

१. प्रस्तूत संशोधनात प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंचा विचार करण्यात आला आहे.
२. विद्यार्थी व खेळाडूंच्या परीक्षेतील गुण,वर्ग, खेळ, उच्च, पातळी, उंची, वजन, वय या बाबींचा समावेश केला आहे.
३. खेळाडू व विद्यार्थ्यांची गती, ताकत, सहनशक्ती लवचिकता या घटकांचा विचार करण्यात आलेला आहे.

मर्यादा

१. प्रस्तूत संशोधनात शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडूंची चाचणी घेताना वातावरणातील तापमान, आद्रता, दाब, या हवामान विषयक शास्त्रीय घटकांचा विचार केला जाणार नाही.
२. विद्यार्थी व खेळाडूंचा आहार पोशन मुल्य, विश्रांती, सराव या शरीर शास्त्रीय घटकांचा विचार केला जाणार नाही.
३. विद्यार्थी व खेळाडूंची सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती, सवय आणि कौटूंबिक पार्श्वभूमी घटकांचा विचार केला जाणार नाही.

संशोधन पध्दती: प्रस्तूत संशोधनासाठी संशोधकाने सर्वेक्षण पध्दतीची निवड केली आहे.

जनसंख्या: प्रस्तूत संशोधनात पुर्णा शहरातील प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व खेळाडू ही जनसंख्या होय.

न्यादर्श: प्रस्तूत संशोधनात १०० विद्यार्थी व १०० खेळाडूंची सहेतूक नमुना निवड पध्दतीने निवड करण्यात आली.

माहिती संकलनाची साधने: लवचिकता (सिट अँड रिच टेस्ट), स्पीड (५० मीटर धावणे), ताकत (पूल अप्स), सहनशक्ती (९ मिनीट धावणे व चालणे)

सांख्याशास्त्रीय साधने: मध्यमान, प्रमाण विचलन, ती गुणवत्ता इ.

माहितीचे संकलन व विश्लेषण

प्रस्तूत संशोधनामध्ये संशोधकाने कसोटयाच्या संपादनाच्या सांखिकीय विश्लेषणासाठी (एस.पी.एस.एस.) सॉफ्टवेअरची मदत घेवून मध्यमान, प्रमाण विचलन, ती गुणवत्ता इ. चा वापर केलेला आहे.

तक्ता क्र. ०१

तक्ता क्र. ०१ खेळाडू : वय, वजन, उंची यांचा मध्यमान व प्रमाण विचलन दर्शविणारा तक्ता

Sr. No.	Characterstics	Mean Score	Standard Deviation
1	Age	13.5	1.32
2	Weight (K.g.)	34.5	7.65
3	Height (Cm)	143.42	37.22

उपरोक्त तक्ता क्र. ०१ खेळाडू गेट : वय, वजन, उंची यांचा मध्यमान व प्रमाण विचलन या कसोटीचे सांख्यिकीय दृष्टीकोन विश्लेषण केले आहे. या तक्त्यामध्ये प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील खेळाडूंच्या गती या कसोटीच्या संदर्भात खेळाडू गटाच्या वयाचे मध्यमान १३.५ व प्रमाण विचलन १.३२ आहे वजनाचे मध्यमान ३४.५ व प्रमाण विचलन ७.५ आहे. तसेच उंचीचे प्रमाण १४३.४२ व प्रमाण विचलन ३७.२२ एवढे आहे.

तक्ता क्र. ०१

तक्ता क्र. ०१ खेळाडू : वय, वजन, उंची यांचा मध्यमान व प्रमाण विचलन दर्शविणारा तक्ता

Sr. No.	Characterstics	Mean Score	Standard Deviation
1	Age	13.5	1.32
2	Weight (K.g.)	34.5	7.65
3	Height (Cm)	143.42	37.22

उपरोक्त तक्ता क्र. ०१ खेळाडू गेट : वय, वजन, उंची यांचा मध्यमान व प्रमाण विचलन या कसोटीचे सांख्यिकीय दृष्टीकोन विश्लेषण केले आहे. या तक्त्यामध्ये प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील खेळाडूंच्या गती या कसोटीच्या संदर्भात खेळाडू गटाच्या वयाचे मध्यमान १३.५ व प्रमाण विचलन १.३२ आहे वजनाचे मध्यमान ३४.५ व प्रमाण विचलन ७.५ आहे. तसेच उंचीचे प्रमाण १४३.४२ व प्रमाण विचलन ३७.२२ एवढे आहे.

तक्ता क्र. ०२

विद्यार्थी गट. : वय, वजन, उंची यांचा मध्यमान व प्रमाण विचलन दर्शविणारा तक्ता

Sr. No.	Characterstics	Mean Score	Standard Deviation
1	Age	13.4	1.25
2	Weight (K.g.)	31.88	6.23
3	Height (Cm)	134.7074	13.09

तक्ता क्र. ०३

विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या ५० मिटर डॅश (Speed) या कसोटीचे मध्यमान व प्रमाण विचलन व टी गुणोत्तर दर्शविणारा तक्ता.

Variable	Test	Number	Mean	S.D.	T-ratio
Strength	Sportsmen	100	9.4224	1.343515	7.97352
	Student	100	10.8049	1.096016	

तक्ता क्र. ०४

विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या पुल अप्स (pull-ups) या कसोटीचे मध्यमान व प्रमाण विचलन व टी गुणोत्तर दर्शविणारा तक्ता.

Variable	Test	Number	Mean	S.D.	T-ratio
Strength	Sportsmen	100	7.81	2.1162	12.1445
	Student	100	3.52	2.828427	

तक्ता क्र. ०५

विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या लवचिकता (Flexibility) या कसोटीचे मध्यमान व प्रमाण विचलन व टी गुणोत्तर दर्शविणारा तक्ता.

Variable	Test	Number	Mean	S.D.	T-ratio
Strength	Sportsmen	100	11.29	2.920824	13.4541
	Student	100	4.36	4.242641	

तक्ता क्र. ०६

विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या सहनशक्ती (Endurance) या कसोटीचे मध्यमान व प्रमाण विचलन व टी गुणोत्तर दर्शविणारा तक्ता.

Variable	Test	Number	Mean	S.D.	T-ratio
Strength	Sportsmen	100	1914.86	514.39397	11.54809
	Student	100	1260	238.6833	

तक्ता क्र. ०७

विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या शैक्षणिक प्रगती (Educational-Achievement) या कसोटीचे मध्यमान व प्रमाण विचलन व टी गुणोत्तर दर्शविणारा तक्ता.

Variable	Test	Number	Mean	S.D.	T-ratio
Strength	Sportsmen	100	79.09	9.223482	0.04958
	Student	100	79.15	7.834623	

संशोधनाचे निष्कर्ष

- विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या गती, ताकत, सहनशक्ती, लवचिकता मध्ये सार्थ फरक दिसून येतो व खेळाडू गटांची गती, ताकत, सहनशक्ती, लवचिकता ही विद्यार्थी गटापेक्षा अधिक आहे.
- विद्यार्थी गट व खेळाडू गट यांच्या शैक्षणिक प्रगतीमध्ये काहीही फरक दिसून येत नाही तर त्यांची शैक्षणिक गुणवत्ता प्राप्ती ही सारखीच आहे.

संदर्भ सुची

- श्रीपाल जर्द : (फेब्रुवारी १९५४) शारीरिक शिक्षणाचा इतिहास, अंबा प्रकाशन, कोल्हापूर, पहीली आवृत्ती पृष्ठ क्र. ०९, १०.
- श्री. भा. रा. गोगटे : शारीरिक शिक्षण तत्वे व स्वरूप, अ.मा.शा. शि. शनिवार पेठ, पुणे, दूसरी आवृत्ती पृष्ठ क्र. १९४, १९५.
- भास्कर रामकृष्ण गोगटे : (१९९२) शारीरिक शिक्षणाचा ओनामा, अ. महाराष्ट्र शा.शि. मंडळ, पुणे, पहिला आवृत्ती पृष्ठ क्र. ०३, ०४, ०८, ०९.
- शिलेदार व परिहार : (ऑगस्ट १९९६) खेळ संचालन व क्रिडा मार्गदर्शन, अभय प्रकाशन नांदेड, तिसरी आवृत्ती पृष्ठ क्र. ३०.
- श्रीधर राजगुरु : अॅथलॅटीक्स इंद्रायणी साहित्य, शनीवार पेठ, प्रथम आवृत्ती १९८४ पृष्ठ क्र. ३०.